

«**Х**лопці, треба розділитись, бо ми тут усі й загинемо», — командир української прикордонної застави на острові Зміїний Богдан Гоцький окинув оком укриття.

Коли по обіді 24 лютого російський крейсер «Москва» здійснив черговий залп із палубної артилерії по острову і паралельно з цим почався новий наліт бойової авіації РФ, у вочевидь замале сховище набились усі бійці, чиї позиції були поруч.

Зміїний — це шматок скелі посеред моря, на ньому взагалі немає капітальних укриттів, бо вдовбатись у камінь дуже непросто. Тому всі сховища на острові були досить легкі: від уламків ще могли б врятувати, але якщо літак скине бомбу просто на них, то вижити — надія марна.

Щоб не загинути всім за раз, Гоцький вирішив розосередити бійців по інших укриттях.

Перші троє дочекались хвилинної тиші й перебігли. Наступна трійка — двоє молодих хлопців і один старший боець — вибігли слідом.

За якихось секунд тридцять почувся гул літака, і під звук його наближення до острова у сховище ввалився

захеканий і помітно переляканий найстарший боєць із трійки.

«Ти чого повернувся?» — здивувався Гоцький.

«Та молоді перебігли, а я поки добіг до воріт, дивлюсь — а просто на мене літак летить. Більше я нікуди не піду. Все, начальнику. Буду з тобою», — відповів засапаний прикордонник і сів, усім виглядом демонструючи остаточність свого рішення.

Та й куди врешті було перебігати, коли навколо море, а той шматок суші, за який їм, ймовірно, доведеться померти, однієї миті перетворився із цитаделі на добре пристріляну мішень?

Історія про окупацію Росією острова Зміїний та його звільнення Збройними силами України аж проситься стати голлівудським блокбастером.

Це мав би бути історичний екшн про маленький клаптик скелі, який став ключем до панування у цілому морі. А ще — історія про героїзм і приреченість, про грубу військову силу й геніальну винахідливість.

Словом — про все те, що дасть змогу в кульмінаційній сцені гордому українському Давиду прокричати в очі російському Голіафу своє безапеляційне: «Русский военный корабль, иди на х*й!».

Але це було б у кінці фільму, а на його початку тихий і мирний Зміїний спокійно лежав би на хвилях Чорного моря. Війни тут не чекали — ні 22, ні 23 лютого 2024 року.

Поки в Києві тривали останні спроби команди президента Володимира Зеленського переконати себе і країну,

що зіткнення з Росією не станеться, на острові й навколо нього справді було цілком спокійно.

Керівник прикордонної застави на Зміїному Богдан Гоцький згадує, що жодних підозрілих пересувань російських сил напередодні великого вторгнення не було.

«У ці дні нічого такого не відбувалось. Пам'ятаю, десь тиждень за два до того російський військовий літак пролітав над нами дуже близько, але відтоді нічого особливо не було».

Війна прийшла на острів приблизно о третій ночі 24 лютого голосом російського військового корабля. Щоправда, це було ще не те відоме на весь світ звернення до захисників Зміїного.

«Приблизно о третій годині ночі один із підлеглих доповів, що почув переговори російського військового корабля з цивільним судном, яке прямувало до острова. Росіяни заявили, що район Зміїного замінований, і запропонували змінити маршрут. Тобто вони перекривали маршрути руху для цивільних кораблів.

Ми ще не знали, що це вже війна, але зрозуміли, що є небезпека», — відтворює події 24 лютого начальник прикордонників зі Зміїного.

Гоцький доповів командуванню в Ізмаїл про ситуацію і почав думати, як діяти.

Загалом на Зміїному перебувало 80 оборонців:

- приблизно 30 прикордонників;
- трохи більше ніж 40 морпівів 35-ї бригади морської піхоти;
- кілька бійців Сухопутних військ та Повітряних сил.

Крім них, на острові було ще кілька цивільних. Колись під час судової тяганини з Румунією за берегову лінію Україна мусила створити на Зміїному формальний населений пункт, і тепер в острівному селі Біле жило кілька людей. Вони й були на Зміїному в день вторгнення: начальник маяка, його помічник, кілька комунальників.

«Ми вирішили підіймати всіх по тривозі. Морська піхота так само піднялась. Не хотілося розуміти, що це війна, але бачили, що щось готується з російського боку.

Тому всім роздали озброєння й розставили на позиції. Правда, у нас же яке озброєння? Нічого важкого не було, так «стрілкотня», зенітка — і все», — розповідає Гоцький.

Захисники зайняли оборонні позиції, але коли сонце піднялось з-за обр'ю і залило золотом усе море навколо острова, жодних ворогів на горизонті навіть видно не було.

Лише десь о шостій ранку росіяни з'явилися, але не візуально, а знову як голос у радіостанції.

Тоді вперше вони звернулися до захисників Зміїного із закликом скласти зброю. За три години очікування після підйому в рації українських прикордонників на так званому 16-му каналі, міжнародному відкритому каналі зв'язку для суден, зазвучить голос «руського корабля».

Ось повна транскрипція того першого звернення:

«Уже стало понятно, что США будут воевать до последнего украинца. Если ваши руки не замараны кровью, а совесть

чиста, у вас есть все шансы на нормальную и честную жизнь без участия в очередной братоубийственной войне в интересах заокеанских подстрекателей.

Если вы откажетесь от участия в братоубийственной войне и выберете правильную сторону, то у вас будет возможность достойно устроить свою жизнь на гражданке или продолжить службу в Вооруженных силах Российской Федерации. С перспективой военного роста, стабильной заработной платой, решит личные проблемы, получит хорошую военную пенсию в старости, жить в единой большой стране.

Примите правильное решение, останьтесь живы. Для этого достаточно сообщить на 16-м канале о своем согласии и следовать дальнейшим нашим указаниям. Разрядит оружие и прекратит связь со своим командованием».

Ніхто із захисників Зміїного ні на які угоди йти не збирався. Але атмосфера на острові в один момент зробилася дуже гнітючою.

Важко було навіть не від усвідомлення того, що почалась війна, а від невідомості — якою вона буде саме для них, жменьки людей на латці суші посеред моря?

Кожні 15–20 хвилин голос із приймача вимагав від них здатися, але навколо аж до небокраю не було видно жодних ворогів. Тільки тривожна, напружена лінія горизонту, який раніше був безмежним і вільним, а тепер перетворився на постійно звужувану лінію облоги. Ніби далекий російський корабель загарпунив острів через рацію і тепер поступово підтягував до себе.

Після трьох годин умовлянь росіяни перейшли до залякування. З дев'ятої години ранку кожні двадцять хвилин у радії лунало вже зовсім інше повідомлення:

«Военнослужащие на острове Змеиный! Вы блокированы. Вы находитесь в зоне поражения оружия. В случае сопротивления будете уничтожены. Шансы выжить равны нулю. Подумайте о своих родных и близких, которые вас ждут дома живыми.»

«Это скоро закончится, и вы продолжите свою привычную жизнь. Примите правильное решение. Для этого достаточно сообщить о намерении сотрудничать, выключить средства РЛС, рации, выстроиться и сложить оружие.»

Зміна тональності збіглася з появою на горизонті першого російського корабля — новітнього російського патрульного судна «Васілій Биков».

Близько опівдня до «Бикова» приєднався ще один корабель, з якого, власне, і йшов цей нескінченний потік погроз — сумнозвісний флагман Чорноморського флоту крейсер «Москва».

«Ми цілий день були на позиціях. Ніхто ж не знав, що взагалі буде. Тільки коли вже з'явилась «Москва», то стало, з одного боку, гірше, а з іншого — легше.

Зрозуміло, що противника не вибирають, але коли ти вже принаймні знаєш, хто проти тебе, коли бачиш обличчя ворога, то стає трохи легше. Бо зникає невідомість. Якби було менше їх, то, може, було б цікавіше, а так вони одразу з джокерів зайшли», — пригадує враження від появи кораблів керівник прикордонників зі Зміїного.

Десь о третій годині дня «Москва» підійшла до острова настільки близько, що її можна було сфотографувати на звичайний телефон.

Керівник Державної прикордонної служби Сергій Дейнеко в інтерв'ю «Українській правді» у лютому 2023 року розповів про це останнє фото російського флагмана.

Останнє фото неушкодженої «Москви», зроблене зі Зміїного